

Bűn és nyomor

Leleplezések Budapest rejtelseiből

BALLA JENŐ⁷

Iszákos gyermekek

[...]

A züllött gyermekek másik rendes mulatóhelye a Ferenc körút és Tűzoltó-utca sarkán levő *Rujder-kávéház*.⁸ Itt esténként mozgófényképes előadás folyik és a Nick Karterek, Buffaló Billek meg Nobodyk⁹ izgalmasan beállított históriái vonzzák a fiatal legénykéket. Most is vagy húszan szórakoztak a helyiségben pálinka, lángoló puncs és más egyéb cseppet sem alkoholmentes italok mellett.

⁷ Buzinkay Gézától tudni, hogy Balla a *Budapest* című lap riportere volt. (*A bűnügyi hír, a riportér és a rendőr*. Budapesti Negyed, 2005. 1–2. sz. 7–28.)

⁸ Pontosabban inkább dalszarnokként működött az intézmény a József krt. 38. sz. alatt.

⁹ A kor (máig) hihetetlen népszerű detektív- és cowboy-hősei. Tábori Kornél a következőket írta róluk: „Hogy a detektívtörténetek minél szélesebb körben divatosak maradjanak, arról gondoskodik a színház is. Aki még nem vette volna észre a könyvesboltok és dohánytőzsdék kárakataiban ezeket a rikító színű füzeteket, mindazokat figyelmessé teszi a színház. Gyönyörűen osztják föl ezt a propagandamunkát az előkelő és a kültelki színházak. A nagy kőszínházakban ugyanis - ez még csak megjárja - Conan Doyle, Hornung, Mirbeau úri gonosztevői szerepelnek, s Lupén Arzént teszik népszerűvé, a Népszínpadon és Kis Színházban pedig Nick Carter, Nobody, Buffalo Bill a hősök. Van aztán négy-öt mozgó színház, ahol kizárólag detektív históriákat, jeleneteket mutatnak be és vannak ú. n. pikáns muzik, ahol különös ízlésű urak, sőt prémbundás hölgyek szórakoznak a merészen bonyolított epizódokon. Nálunk, ahol különben sem valami kedvelt a rendőr, kettős örömmel fogadják ezeket az urakat, s zúg a tapsvihár egy-egy sikeres fogás után, mikor kisiklanak a rendőrök kezéből. Természetes, hogy a hivatásos rendőr és detektív mind hülye, ügyetlen, ellenszenves az ilyen színdarabokban.

A kisebb mulatóhelyiségekben még állandóbb divattá lett az ilyen irányú szórakoztatás. A *Folies Caprice* és a Nemzetközi mulató trágárságait detektívesetekkel tarkítják.” *A ponyvairodalom társadalmi hatása*. (Írta és felolvasta a Magyar Társadalomtudományi Egyesület 1908. évi december hó 3-ikán tartott ülésén Tábori Kornél.)

Balla Jenő: *Bűn és nyomor. Leleplezések Budapest rejtelméből* című kötetének borítója
Budapest, 1909
(magántulajdon)

A környezet itt is ugyanolyan, mint a Fortuna-kávéházban.

Az utca söpredéke, könnyelmű leányok, ezek barátai, zsebtolvajok, betörők trágár mulatozása veszi körül a könnyen befolyásolható gyermekeket.

[...]

A gyermeknyomor

A Kisfuváros utca tizedik számú ház volt a következő állomás. Itt pincelakások rémségei fogadták a látogatókat. A nedves, dohos lakások túlzásúfoltak s természetes, hogy lakóik nem lehetnek egészségesek. Egy-egy lakásban öt-hat gyermeket találtunk. A legtöbbje görvélykóros, a tüdővész csírái vannak elültetve bennük. Lerí róluk az ínség, a testi züllés, amely mellett ott settenkedik a lelki romlás is.

A fiatal, fogékony gyermekek ott élnek, ott alusznak a felnőttek között s mindennap tanúi a legintimebb családi életnek. Hallják a felnőttek legtöbbször trágár diskurzusát és érzékeny lelkükben megrögződnek az erkölcstelenségek, amelyek féreg módjára rágódnak rajtuk.

[...]

Női bűnösök a tömeglakásokban

A mételety a cselédanyag terjesztik. A fővárosban 30–40 olyan lakás van, ahol facér cselédek tanyáznak. Egy-egy ilyen cselédszálláson 10–15 leány lakik állandóan s mindig akad közöttük 2–3 olyan, aki megrontja a még romlatlanokat.

A női bűnösök legnagyobb része cselédekből kerül ki, mert részben ezek a páriák vannak kitéve leginkább a bűnből élőködők csábításának, részben pedig a gyermekkori nevelésük nélkülözötte az erkölcsi alapot. Alig 40 százalék képes a tisztességes munkára, a többi a léha, könnyelmű, erkölcstelen életben keres boldogulást.

A Bajza-utca 17. számú ház egyik lakásába nyitottunk be. Egy vén asszony lakik itt. *Grünhut* Száli a neve, aki rendszeresen leánykereskedéssel foglalkozik. Lakását hely nélküli cselédeknek adja ki s ezeket ragyogó ígéretekkel, fényes kecsegtetésekkel elcsábítja a könnyelmű életre és vidéki nyilvános házaknak adja el. Most is három cselédet találtunk nála, akiket másnap már el akart szállítani. Az elvetemült asszonyt nyomban letartóztatták s a hatodik kerületi kapitányság harminc napi elzárásra ítélte. A go-

nosz teremtés vallomása szerint több 14–15 éves leányt adott már el s ezek a fiatal teremtések a legkelendőbbek.

[...]

Női bűnösök. A leánykereskedőnél. A bűntanya titkai

I.

– A szülőim szegény sorban éltek. Az apám gyári munkás volt. Anyámat korán elveszítettem s anyai nevelés nélkül nőttem fel 14 éves koromig. Ekkor meghalt az apám is és reám szakadt négy testvérem eltartásának a gondja. Gyárban dolgoztam, de bár egész nap a legnehezebb munkát végeztem, mégsem tudtam heti 8–10 koronánál többet keresni. Éhezünk, dideregünk, szenvedtünk. Egy napon az utcán megszólított egy öregebb uriasan öltözött nő. Olyan képeket festett előttem a könnyű megélhetésről, hogy megtévedtem. Elbuktam. Két leánytestvérem később követte a példámat. Az igaz, hogy fokról-fokra süllyedtem és most itt vagyok az élet legszörnyűbb mélységében.

II.

Állítólag úrileánynak születtem. Az apám hivatalnok volt. Tanítónői diplomát szereztem, s amikor apám halála után én lettem volna családom fenntartója, hiába kerestem képzettségemnek megfelelő állást. Végül is elszegődtem nevelőnőnek. Itt kezdődik a végzetem. Régi nóta. A folytonos üldözésnek nem tudtam ellenállni, s amikor a legnagyobb nyomor fojtogatott, becsületemet dobtam prédául, hogy az éhségem csillapítsam.

[...]

(Budapest, 1909. 42–43., 39., 92., 90–91.)